

KULTURDIREKTORATET
Postboks 4808 Nydalen
0422 OSLO

Høringsuttalelse - Kulturdirektoratets strategi for arbeid med immateriell kulturarv 2026–2031

Dato
27.02.2026

Vår ref.
2026/929

Deres ref.

Saksbehandler
Anne Aune
seniorrådgiver

PB 4013 Ullevål Stadion
0806 Oslo

post@nasjonalarkivet.no
48 05 56 66

Org. nr.
961181399

Nasjonalarkivet viser til oversendt utkast til Kulturdirektoratets strategi for arbeid med immateriell kulturarv 2026–2031, og takker for muligheten til å komme med innspill.

Nasjonalarkivet støtter strategiens hovedmål om å styrke anerkjennelsen, synligheten og videreføringen av immateriell kulturarv i Norge. Strategien er tydelig forankret i UNESCOs 2003-konvensjon, i nasjonale kulturpolitiske prioriteringer og i prinsipper om lokalt eierskap, etikk og medvirkning. Det er særlig positivt at strategien vektlegger samiske og ulike nasjonale minoriteters språk, tradisjoner og kunnskapssystemer. Disse perspektivene gis en sentral plass i strategien og skaper en forventning om oppfølging gjennom virkemiddelapparatet for implementering av strategien.

Arkivsektorens rolle og ansvar

Nasjonalarkivet vil understreke at strategien i større grad bør adressere arkivsektorens rolle og ansvar i arbeidet med immateriell kulturarv. Arbeidet krever systematisk dokumentasjon, langsiktig bevaring og tilgjengeliggjøring av kunnskap, praksiser og uttrykk – dette er sentrale oppgaver for arkivsektoren. Strategien peker på museene som sentrale aktører, men etter vår vurdering er det behov for en tydelig sektorovergripende tilnærming, ettersom arkiv og museum har ulike, men komplementære roller. Spesielt dokumentasjon av muntlig overført kunnskap krever samarbeid mellom disse aktørene. For at Kulturdirektoratet skal lykkes med en helhetlig forvaltning av immateriell kulturarv, må det legges til rette for samarbeid mellom sektorer med kompetanse på dokumentasjon, bevaring, forvaltning, etikk, rettighetsspørsmål og tilgjengeliggjøring.

Bevisstgjøring, synliggjøring og digital infrastruktur

Strategien løfter frem bevisstgjøring og synliggjøring som viktige virkemidler, blant annet gjennom tydeligere terminologi og tilgang til digitale plattformer. Langtidsbevaring av digital dokumentasjon av immateriell kulturarv krever teknisk infrastruktur og høy faglig kompetanse. Dokumentasjon av immateriell kulturarv foregår i form av ulike praksiser, for eksempel film, foto og lydopptak, i tillegg til skriftlige fremstillinger.

Nasjonalarkivet utvikler Digitalarkivet som en nasjonal løsning for langtidsbevaring og deling av arkivmateriale på tvers av institusjoner og forvaltningen. Arbeidet skjer på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet, i tråd med statlige føringer om en mer helhetlig forvaltning av dokumentasjon. Strategien bør bygge videre på det potensiale som ligger i Digitalarkivet som nasjonal digital infrastruktur, og ses i sammenheng med Nasjonalbibliotekets oppdrag med digitalisering av kulturarven. Målet er å sikre god langtidsbevaring og tilgjengelighet også for immateriell kulturarv. Dette må også skje i samarbeid med museumssektorens fellesløsninger som utvikles av KulturIT.

Nordisk og internasjonalt samarbeid

Sámi arkiiva – Samisk arkiv er en del av Nasjonalarkivet og har som oppgave å bevare og tilgjengeliggjøre arkivmateriale knyttet til samiske samfunn i hele Sápmi. I tråd med statlige forventninger om nasjonale fellesløsninger har Sámi arkiiva – Samisk Arkiv etablert en nordisk samisk arkivportal, Nuohhti. Portalen er forankret i samiske arkivfaglige miljøer og ivaretar etiske prinsipper om urfolks rett til eierskap og forvaltning, noe Sametinget og samiske rettighetshavere vektlegger som viktig. En nordisk samisk fellesløsning gir Sámi arkiiva – Samisk arkiv en mer aktiv rolle i tilgjengeliggjøringen av samisk materiell og immateriell kulturarv, blant annet joik. Det utredes også muligheter for å videreutvikle portalen til å bli et internasjonalt inngangsvindu for urfolksarkiver, med Ainu-folket i Japan som pilot. Det vurderes som viktig at urfolk sikres mulighet til kontakt og samarbeid med hverandre, der gjensidig tilgjengeliggjøring av samfunnsdokumentasjon kan bidra til kunnskapsutvikling og inspirasjon for folk-til-folk samarbeid.

Teknologiske løsninger og etiske hensyn

I 2025 gjennomførte Nasjonalarkivet / Sámi arkiiva – Samisk Arkiv, sammen med Nasjonalbiblioteket, et forprosjekt finansiert av Forskningsrådet. Prosjektet utforsket utviklingen av en desentralisert infrastruktur for tilgjengeliggjøring av lyd og fotografier for forskere. Erfaringer fra prosjektet viser at utvikling av teknologiske løsninger nødvendigvis må inkludere etiske og juridiske vurderinger for å lykkes. Det er særlig relevant i arbeidet med

Nasjonalarkivet

urfolks og nasjonale minoriteters kulturarv. En ny strategi for immateriell kulturarv bør derfor integrere disse perspektivene.

Joik som utsatt kulturuttrykk og institusjonelt hjem

I Sannhets- og forsoningskommisjonens sluttrapport omtales joik som et særlig utsatt samisk kulturuttrykk, hvor storsamfunnet gjennom sosiale og juridiske virkemidler har forsøkt å utrydde joik. Ved behandlingen av kommisjonsrapporten oppfordret Stortinget statlige institusjoner til å samarbeide med blant annet samiske institusjoner for å bedre ivareta og synliggjøre samisk kultur. Stortinget ba Regjeringen om å gjennomgå status for aktive, lokale språk- og kulturarenaer for urfolk og nasjonale minoriteter og vurdere hva som skal til for å sikre stabil drift over tid (Innst. 30 S (2024–2025)).

Nasjonalarkivet / Sámi arkiiva – Samisk arkiv samarbeider med Sametinget om å etablere et institusjonelt hjem for joik. I arbeidsutvalgets foreløpige konklusjoner pekes Sámi arkiiva – Samisk arkiv ut som en viktig “varde” og en av flere grunnpilarer for å lykkes med bevaring og tilgjengeliggjøring av joik. Når Sametinget har sluttbehandlet og gitt sine tilrådninger om utforming av det institusjonelle hjemmet, kan statlige bidrag til stabil drift være et viktig ledd i oppfølgingen av Stortingets anmodning om å styrke samiske språk- og kulturarenaer.

Med hilsen Nasjonalarkivet

Anna Maria Tonnvik
områdedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter